

Usneseno vydati ilegální provolání České národní rady českému lidu, v němž bude lid seznámen s existencí a zásadami ČNR a upozorněn, aby nepřikládal víry různým reakčním skupinám, které v poslední době utvořily rovněž t. zv. ilegální ústředny domácího odboje.⁵

Konstatováno, že ČNR sdružuje zatím: komunistickou stranu, revoluční odborové hnutí, revoluční hnutí žen, revoluční hnutí družstevníků, hnutí Za svobodu, revoluční hnutí zemědělců, revoluční hnutí mládeže, Radu Tří, a ústřední svaz demokratického studentstva. S dalšími pokrokovými složkami ilegálního odboje bratr Štastný vyjednává.

Pojednáno o zajištění všech ústředních státních a veřejných úřadů a špičkových korporací, průmyslu, hospodářství. Kandidátní listina pověřenců Národní rady pro tyto instituce bude založena v příští schůzi.

Usneseno utvořiti komise: hospodářsko-sociální, v níž budou zastoupeny hodiny, oves a setba, zásobovací, v níž budou zastoupeny hodiny, oves a len, zemědělskou, v níž budou zastoupeny: setba, len, oves, vojenskou v čele s Jiřím, tiskovou a kulturní v čele s Kohoutem, dopravní v čele s Rybářem, politickou, jíž budou tvořiti členové užšího výboru České národní rady.

Usneseno svolati další schůzi na 30. dubna 1945 na 9 hodin.

Štastný

SÚA Praha. Pražské povstání, inv. j. 29. Orig. — Též K. Bartošek, Pražské povstání 1945. Praha 1960, fotokopie.

[232]

1945, 29. duben. Praha. — *Provolání ilegální Ústřední rady odborů¹ pranýřující pokusy představitelů kolaborantské buržoazie o kompromis a o vytvoření nové reakční vlády, která by v dohodě s okupanty zabránila revolučnímu vystoupení lidu.*

Českému pracujícímu lidu.

Nacistický režim dokonává pod posledními údery spojeneckých armád. Nepřemožitelná Rudá armáda drtí zpupný nacistický Berlín, spojuje se na Labi s nepřekonatelnými sbory anglických a amerických vojsk, osvobozuje rychlým tempem Moravu, aby se na území Čech spojila s Američany, postupujícími od Chebu přes Plzeň.

Nacistických vrahů se zmocňuje smrtelná úzkost, ale přesto hledají ještě nějaká zadní vrátka k úniku. Kat národů, Himmler, se pokusil zachránit německé kapitulanty před bolševickou pěstí jednostrannou nabídkou kapitulace. Ale pohořel.

Také naše domácí reakce, která tak dlouho přihrávala nacismu, až mu vydala v plen české země, hledá nějakou záchranu. Nejhorší nacistické tvůry v protektorátní vládě, Bienert a Hrubý, se vydaly 25. dubna letadlem na cestu do hlavního stanu generála Eisenhowera. Doletěli však jen do Mnichova a museli se vrátit s nepořízenou, poněvadž americký vojevůdce odmítl s těmito zaprodanci nacismu vůbec jednat. Dohodli se zato s Hitlerem, že jim pomůže, aby se ještě nějaký čas udrželi v sedle, a slíbili mu za to, že se přičiní, aby Němci mohli v klidu opustit naše území a ukrást ještě poslední zbytky národního majetku. Zejména ministr Hrubý se dovolával toho, že jeho agrárníci pomohli v roce 1938 Němcům proti republice a že 15. března 1939 usnadnili nacismu cestu do Čech. V dohodě s vrahem Frankem se chystají sestavit novou vládu, která by se postarala o udržení pořádku, než Němci vyklidí

N. R. jako vrcholný orgán dom. odboje podporuje všemi silami její politiku.

ČNR.“

{SÚA Praha. Pražské povstání, inv. j. 4.}

⁵ Viz dokument čís. 235.

¹ Ústřední rada odborů — viz dokumenty čís. 124 a 125.

poslední části naší republiky. Ručitelem pořádku má být v této vládě fašistický generál Klecanda. Je jasné, jaká to bude vláda a jaký bude její program. Bude to vláda na zničení nejlepších elementů národa, na potlačení těch sil, které v hrdinném odboji čelily po celých šest let nacistickému teroru a které se nepodařilo vyhladit nejhorším katanům z řad německých okupantů. Tato vláda bude provokací všeho českého lidu. Český lid nechce být osvobozen novým Frankovým loutkovým divadlem. K vládě, která má mít v programu záchranu nacistů před spravedlivou odplatou, má každý Čech stejný poměr jako k dosavadním Frankovým stvůrám na českých ministerských křeslech.²

Nacisté se najednou tváří mírumilovně, ale popravy nejlepších synů národa pokračují. Nacistická bestie se ještě nenapila dost české krve. Český lid a jeho domácí představitelka, Česká národní rada, odmítá jakékoliv vyjednávací s německými vrahy.

Chcete mít v našich zemích klid a pořádek? Budete ho mít jen tenkrát, budou-li němečtí uchvatitelé co nejdříve vyhnáni z našich krajů, budou-li v našem národě do posledního kořínku vyhlazeny všechny hlízy nacismu a spravedlivě potrestáni všichni přísluhovači okupantů, zrádcové lidu, zbabělci a kapitulanti. Jenom tehdy bude u nás pořádek a klid, bude-li vláda dána do rukou lidu.

Český lid důvěřuje jenom košické vládě. Každá jiná vláda je nepřátelská českému pracujícímu lidu.

Odmítáme všechny pokusy nastolit u nás ještě teď, když je věc nacismu definitivně prohrána, vládu, která by sloužila německým okupantům. Nepřijmeme na vládních místech žádné figurky pana Franka.

Žádáme okamžité vypsání voleb do národních výborů. Řízení voleb nechť je svěřeno České národní radě.

Ukládáme všem důvěrníkům Revolučního odborového hnutí, aby okamžitě pověřili v každém závodě, v každém úřadě a v každém podniku — pokud se tak ještě nestalo — dělníka, nebo zaměstnance, který má vojenské školení, aby připravil bojové útvary dělnické milice.³

² O snahách okupantů uzavřít separátní mír se západními velmocemi a vytvořit novou loutkovou vládu v českých zemích viz dokument č. 251 a pozn. k němu.

³ V dalším letáku ilegální ÚRO z dubna 1945 se kromě jiného praví: „Dělníci ve všech závodech musí býti v těchto rozhodných chvílích na stráži. Jestliže až dosud patřilo k našim bojovým prostředkům odmítání práce, opuštění továren atd., dnes je situace docela jiná. Nacisté se bojí dělníků, shromážděných v závodech. Proto nabízejí všude dovolené, klidně trpí, když dělníci nechodí do práce a pod. Vyhýbat se v takovéhle chvíli své továrně, svému závodu, je zločinem na dělnické věci. Továrny patří dělníkům a dělníci si je musí chránit a musí je obsadit jako své bašty. Jen jsou-li dělníci pohromadě, představují velkou moc a sílu. Němci ještě na útěku se pokoušejí ukrást a zničit, co mohou. V opuštěných továrnách kladou miny, aby je mohli vyhodit do povětří. Chtějí tak oslabit náš národní výrobní potenciál, zabránit mírové konsolidaci naší země, vyvolat nezaměstnanost a nedostatek životních potřeb. Povinností dělníků jest, setrvati v závodech. Stávka se založenými rukama v dílnách a u strojů je dnes nejlepším bojovým prostředkem. I když se nepracuje, není třeba zahálet. Diskutujte v závodech, přesvědčujte méně uvědomělé kamarády o bojových úkolech dělnické třídy, tvořte bojové útvary dělnické milice, cvičte je, poraďte se, kde si opatřit zbraně, chystejte se k rozhodnému zápasu. Až odtáhnou Němci, bude se česká reakce pokoušet ztročit náš pracující lid podle německého vzoru. Musíme být připraveni, abychom tomu mohli čelit... Ukládáme všem důvěrníkům Revolučního odborového hnutí, aby okamžitě pověřili v každém závodě, v každém úřadě a v každém podniku — pokud se tak ještě nestalo — dělníka nebo zaměstnance, který má vojenské školení, aby připravil bojové útvary dělnické milice. Tyto dělnické bojové sbory nechť ihned zajistí národní majetek, uložený v podnicích, ve strojích, v nářadích a v surovinách.“ [AÚD KSČ Praha. 1945/741.] Tyto dělnické milice, zvané též Rudé družiny, Rudé gardy, Ochramné sbory, Revoluční gardy, byly na závodech organizovány ještě v ilegality. Z iniciativy komunistů vznikly skoro ve všech velkých pražských závodech závodní bojové oddíly, které byly za povstání přejmenovány na Revoluční gardy (IV. ÚV KSČ dal podnět k tomu, že na jaře 1945 vznikl vojenský výbor pražských závodů.) O činnosti těchto Revolučních gard podává svědectví neúplný zápis schůze České národní rady, konané dne 5. května 1945 v poledne: „Erban, zástupce odborového hnutí, podává zprávu o situaci. Připravuje se organizace dělnictva. Revoluční gardy zůstávají zatím v podnicích a čekají na další příkazy. Stejně se závodním osazenstvem v továrnách, kde je rovněž pohotovost. Tam, kde byl německý zaměstnavatel, dosadili vedoucího, který měl důvěru dělnictva. V českých

Tyto dělnické bojové sbory nechtě ihned zajistí národní majetek, uložený v podnicích, ve strojích, v náradích a v surovinách.

Obracejte se prostřednictvím závodních výborů nebo dělnických delegací na správy závodů a žádejte kategoricky, aby byli ihned ze závodů vyhnáni všichni nacisté, všichni němečtí popoháněči, werkšusáci atd. Kdo nepůjde dobrovolně, žeňte je tvrdou dělnickou pěstí! Tak jako spojenci Himmlera, když jim nabízel kapitulaci, tak vykopne každý poctivý demokrat reakční stvůry, které by se pokusily utvořit novou vládu na příkaz pana Franka a její nohledy. Připravujte ve všech závodech celozávodní shromáždění a volbu nových závodních výborů.

Dělníci a zaměstnanci postavte se okamžitě za požadavek všeho českého lidu: Chceme lidovládu! Všechnu moc národním výborům!

Informujte se denně u závodních důvěrníků Revolučního odborového hnutí o našich bojových pokynech!

Žeňte každého, kdo by v této rozhodné chvíli chtěl rozvrátit bojovou jednotu pracujících, kdo by šířil malomyslnost a propagoval zbabělost.

Smrt německým uchvatitelům!

Všechnu moc národním výborům!

Za svobodu!

ÚSTŘEDNÍ RADA ODBORŮ

AÚD KSČ Praha. 1945/742. Cykl. leták.

[233]

1945, 29. duben. Praha. — Zpráva Ústředního národního výboru mládeže České národní radě o sjednocení odbojových skupin mládeže.

České národní radě

V těchto dnech se sloučily tři hlavní skupiny odboje socialistické mládeže — Svaz socialistické mládeže „Setba“,¹ Mládež Hnutí za svobodu² a bojová skupina „Zpravodajské brigády“³ — v Ústřední národní výbor mládeže.⁴

podnicích rozhodlo dělnictvo, kdo povede závod. Dostáváme zprávy vojenského rázu. Je třeba zařadit koordinaci. Jiří (tj. kpt. Jiří Nechanský — pozn. editorů) navázat spojení, jak se dále řídit.“ (SÚA Praha. Pražské povstání, inv. j. 32.) Blíže k této problematice viz dokument č. 250 a poznámku k němu.

¹ Svaz socialistické mládeže „Setba“ — jedná se zřejmě o komunisticky orientovanou odbojovou skupinu mládeže, neboť Setba byl krycí název Komunistické strany Československa v ČNR. Blíže údaje se editorům nepodařilo zjistit.

² Hnutí za svobodu zahrnovalo kromě svého alibistického vedení (viz pozn. č. 3 k dokumentu č. 231) i silnou ilegální skupinu levicové mládeže, usilující navázat kontakt s komunistickou stranou. Skupina mládeže byla vedena Václavem Koutným.

³ Zpravodajská brigáda — probenešovsky orientovaná mládežnická odbojová skupina. Vznikla na podzim roku 1940 z členů rozpuštěného Junáka. Skupina, kterou utvořilo 15 členů 5. vodního oddílu, přijala název Zbojník a jako krycí značky použila písmen ZB. V roce 1943 se tato skupina spojila s další mládežnickou skupinou, vedenou Veleoslavem Wahlem. Z těchto dvou skupin byla vytvořena jednotka ZB, která byla později nazvána Zpravodajskou brigádou. V polovině roku 1944 se Zpravodajská brigáda napojila na odbojovou organizaci Radu Tří a podřídila se jejímu vedení. Brigáda se ve své odbojové činnosti omezila na zpravodajskou činnost a na vojenský výcvik svých příslušníků. Sabotážní a destrukční akce skupina neprováděla. Vojensky vystoupila až v květnu 1945, kdy její příslušníci prováděli jednak strážní službu, jednak bojovali přímo na barikádách.

⁴ Mládež představovala významnou složku národně osvobozenického boje. Právě z tohoto společného protifašistického boje se zrodila myšlenka jednoty mládeže v osvobozené republice, myšlenka, která položila hned v květnu 1945 základ jednotné mládežnické organizaci v českých zemích — Svazu české mládeže. (Jednotné mládežnické organizace na Slovensku vznikaly již dříve.)

Ústřední národní výbor mládeže byl vytvořen v posledních měsících před květnovým povstáním z iniciativy